

ЗоСК в ст. 13 закріплює ряд обов'язкових вимог, яким повинен відповідати претендент на вступлення в члени сільськогосподарського виробничого кооператива. Членами виробничого кооператива можуть бути громадяни Російської Федерації, досягши віку 16 років, визнаючи устав кооператива, в який вони вступають, і приймаючи особисте трудове участь в його діяльності. ЗоСК в даному визначенні нічого не говорить ще про одну обов'язковість особи, вступаючої в кооператив, а саме, про обов'язковість внести паєвий внесок в паєвий фонд кооператива. В той же час, ст. 35 ЗоСК говорить про те, що особа, вступаюча в кооператив після його державної реєстрації, сплачує обов'язковий паєвий внесок в порядку і в строки, установлені статутом кооператива. Тому, на наш погляд, умови вступлення в члени сільськогосподарського виробничого кооператива, викладені в ст. 13 ЗоСК, необхідно доповнити обов'язковістю знову вступаючої внести паєвий внесок в паєвий фонд кооператива в розмірі і в строки, передбачені статутом кооператива.

Крім того, ЗоСК говорить про те, що членами сільськогосподарського виробничого кооператива можуть бути виключно громадяни Російської Федерації. Особи без громадянства (апатриди), іноземні громадяни і юридичні особи, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, можуть бути тільки асоційованими членами. На наш погляд, ЗоСК неправильно зменшує про таку категорію, як особи з подвійним громадянством (біпатриди). Передбачається можливістю надати таким особам можливість бути членами сільськогосподарських виробничих кооперативів в тому випадку, якщо одне громадянство у них російське, і якщо вони постійно проживають на території Російської Федерації.

ЗоСК ввів інститут асоційованого членства в сільськогосподарському виробничому кооперативі, але до цього часу в юридичній літературі не склалося однозначного ставлення до даного поняття. Чи буде це виправдане запозичення досвіду США, Німеччини і ряду інших країн, покаже час.

Асоційоване членство допускається в сільськогосподарському виробничому кооперативі тільки в тому випадку, якщо це вказано в його уставі. Таким чином, кооперативу надається право самостійно визначати необхідність залучення асоційованих членів і матеріальних (грошових) ресурсів в вигляді їх паєвих внесків. Це в уставі кооператива повинно бути чітко зафіксовано, передбачається чи можливість вступлення в даний кооператив в якості асоційованого члена.

Необхідно зазначити, що ЗоСК не пред'являє до асоційованим членам таких суворих вимог, як до членам кооператива. Єдиним законодавчо закріпленим умовою, якою вони повинні виконати - внести паєвий внесок, який дає їм право на отримання дивідендів від діяльності кооператива. В той же час, асоційовані члени позбавлені права голосу при прийнятті рішень на загальному зборі кооператива за винятком випадків, коли в уставі вносяться зміни, пов'язані з умовами їх членства і коли вони є працівниками даного кооператива.

ЗоСК регламентує певний порядок прийому в члени сільськогосподарського виробничого кооператива, який є єдиним як для членів, так і для асоційованих членів. Спочатку претендент подає в правління кооператива заяву з проханням прийняти його в члени кооператива. ЗоСК нічого не говорить про форму заяви, хоча, на наш погляд, найбільш прийнятним є письмений формат. Спочатково дана заява розглядається правлінням кооператива. Ст. 15 ЗоСК закріплює, що рішення правління про прийом нового члена підлягає затвердженню наглядовим комітетом кооператива, а при його відсутності - загальною збором. Однак правління може прийняти рішення прийняти дану особу в члени кооператива або відмовити їй в прийомі. А так як остаточне рішення про прийом в члени кооператива належить виключно компетенції загальному зборю, то, незалежно від прийнятого рішення і від свого ставлення до кандидату в члени кооператива, правління повинно передати свій вирок на затвердження наглядового комітету (в тому випадку, якщо він створений в даному кооперативі), а потім і загальному зборю. Тому норма ст. 15 слід сформулювати наступним чином: рішення правління кооператива про прийом нового члена або про відмову в прийомі підлягає затвердженню наглядовим комітетом (в тому випадку, якщо він створений в даному кооперативі), а потім загальному зборю. Мотивоване рішення про відмову повинно бути повідомлено заявнику в письмений формат. Наступному надається право оскаржити дане рішення на загальному зборі членів кооператива. Крім того, заявник, після усунення причин відмови, може знову подати заяву про прийом в сільськогосподарський виробничий кооператив.

¹ См.: Федеральний закон "О сільськогосподарській кооперації" від 8.12.1995 (з змінами і доповненнями від 7.03.1997, 18.02.1999) // СЗ РФ, 1995, № 50, ст. 4870; 1997, № 10, ст. 1120; 1999, № 8, ст. 973.

Р. Кірін,
*аспірант Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка, кандидат технічних наук*

ПРОМИСЛОВА ТА ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВА РОЗРОБКА РКК¹: РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Статус об'єкта права власності Українського народу, яким, серед інших природних ресурсів, володіють і надра, вимагає їх ефективного правового охорони. На жаль, слід констатувати, що не завжди виключно народна власність використовується в межах закону, внаслідок наявності як суб'єктивних так і об'єктивних причин.

Актуальність дослідження, що проведено, підтверджується відсутністю не тільки науково-практичних робіт, а й тривалий час - нормативно-правових актів із розмежування окремих видів надрокористування, закріплених Кодексом України про надра (КпН).

Такий стан питання висвітлює поширення безконтрольного видобування та реалізації корисних копалин загальнодержавного значення (ЗДЗ) в промислових обсягах під прикриттям дослідно-промислової розробки (ДПР) РКК.

Ст.14 КпН серед інших виділяє два основних види користування надрами:

- 1) геологічне вивчення надр, в тому числі ДПР РКК ЗДЗ;
- 2) видобування корисних копалин.

Головною об'єднуючою ознакою, за якою ці два види надрокористування можуть бути кваліфіковані як такі, що мають однаковий правовий режим, є наявність в них обох такого юридично значущого технологічного процесу, як видобування корисних копалин.

Так, гірничодобувне підприємство ЗАТ "УОС", фактично промислово розробляючи NS родовище ЗДЗ корисних копалин, юридично мало дозвіл лише на його геологічне вивчення. Виконані дослідження щодо диференціації правових режимів ПР РКК та ДПР РКК дозволили природоохоронному міжрайонному прокурору захистити мінерально-сировинні інтереси держави.

Основні результати, представляючи певний науково-практичний інтерес в сфері визначення критеріїв порівняння та їх змісту, полягають у наступному.

1. За критерієм мети (виду) надрокористування, що фіксується у відповідному дозволі державного органу ліцензування, констатуємо таке:

- 1) мета ДПР РКК – геологічне вивчення надр (ст.ст. 14, 20 КпН);
- 2) мета ПР РКК – видобування корисних копалин (ст.ст. 14, 17 КпН).

2. Спираючись на положення ч. 2 ст. 37 КпН, можна зазначити, що проведення робіт по геологічному вивченню надр організується та координується Державною геологічною службою (ДГС) Мінекоресурсів. В свою чергу, видобування корисних копалин організується галузевим міністерством в залежності від виду корисних копалин (Мінпаливенерго, Мінпромполітики). Тобто за цим критерієм, розрізняємо:

- 1) орган державного регулювання ДПР – ДГС Мінекоресурсів;
- 2) орган державного регулювання ПР – галузеве міністерство.

3. За веденням робіт по геологічному вивченню надр і їх використанням здійснюється державний контроль і нагляд:

- а) державний геологічний контроль здійснюється Мінекоресурсів та його органами на місцях (ст. 62 КпН);
- б) державний гірничий нагляд здійснюється Держнаглядохоронпраці (ДНОП) та його органами на місцях (ст. 63 КпН).

За критерієм органу та виду перевірки можна розмежувати:

- 1) орган та вид перевірки ДПР РКК – ДГС Мінекоресурсів, державний геологічний контроль;
- 2) орган та вид перевірки ПР РКК – ДНОП Мінпраці, державний гірничий нагляд.

4. Ст. 19 КпН розрізняє види надання надр у користування з наданням та без надання гірничого відводу. За цим критерієм також можна розмежувати види надрокористування, що досліджуються:

- 1) надання надр для ДПР РКК – без надання гірничого відводу (ст. 20 КпН);
- 2) надання надр для ПР РКК – з наданням гірничого відводу (ст. 17 КпН).

5. Згідно зі ст. 20 КпН та Положення про ДПР РКК ЗДЗ підставою для проведення ДПР є проект цих робіт, який є складовою частиною загального проекту геологорозвідувальних робіт (ГРР). Розробка родовищ твердих, рідких і газоподібних корисних копалин провадиться згідно з затвердженими проектами та планами робіт, правилами технічної експлуатації² та охорони надр³. Ст. 24 Гірничого Закону України (ГЗУ) серед документів, що дають право на проведення гірничих робіт виділяє технічний проект та іншу технічну документацію⁴ (календарні плани розвитку гірничих робіт, проекти, паспорти, схеми), яка повинна вестися відповідно до правил безпеки.

За критерієм підстав проведення маємо:

- 1) підстави для проведення ДПР – проект ДПР;
- 2) підстави для проведення ПР – технічний проект, паспорт, план гірничих робіт.

6. Законодавством та відомчими нормативно-правовими актами висуваються також і різні вимоги до проведення цих видів користування надрами:

- 1) вимоги щодо ДПР РКК – ст.38 КпН, п.2 Положення;
- 2) вимоги при ПР РКК – ст.53 КпН, ПТЕ, ПБ.

7. Роботи по геологічному вивченню надр підлягають обов'язковій державній реєстрації та обліку. Державна реєстрація та облік робіт по геологічному вивченню надр провадяться Державним інформаційним геологічним фондом України (Геоінформом) ДГС (ст. 39 КпН).

Розвідані РКК, у тому числі техногенні, або їх ділянки, запаси корисних копалин (ЗКК), які оцінено, включаються до Державного фонду РКК і передаються до промислового освоєння (ст. 40 КпН). У відповідності із ст.42 КпН, родовища, в тому числі техногенні, запаси і прояви корисних копалин підлягають обліку у державному кадастрі родовищ і проявів корисних копалин (ДК РПКК) та державному балансі запасів корисних копалин (ДБ ЗКК).

Таким чином, за критерієм місця обліку, ці види надрокористування розмежовуються так:

- 1) місце обліку ДПР РКК - Державний інформаційний геологічний фонд України;
- 2) місце обліку ПР РКК - Державний фонд РКК.

8. Згадані види користування надрами мають також різні об'єкти. За ступенем підготовленості до промислового освоєння виявлені РКК поділяються на:

а) підготовлені для проведення розвідувальних робіт, включаючи ДПР з метою детальної геолого-економічної оцінки (ГЕО) ЗКК;

б) підготовлені для промислового освоєння з метою видобування корисних копалин.

Тобто за критерієм об'єкта користування, зазначимо:

- 1) об'єкт користування ДПР РКК – РКК, підготовлені для проведення розвідувальних робіт;
- 2) об'єкт користування ПР РКК – РКК, підготовлені для промислового освоєння.

9. За критерієм строку проведення робіт, ДПР та ПР родовищ розрізняються наступним чином:

- 1) строк проведення ДПР РКК – до 5 років;
- 2) строк проведення ПР РКК – до 20 років.

10. Обсяг мінеральної сировини, що передбачається до вилучення в період ДПР, не повинен перевищувати 10 % від попередньо оцінених на родовищі ЗКК. В той час, як ст. 18 ГЗУ вимагає від суб'єктів проведення гірничих робіт забезпечення максимально можливої виїмки корисних копалин.

Таким чином, за критерієм обсягу видобування мінеральної сировини, маємо:

- 1) обсяг видобування при ДПР РКК – до 10 % попередньо оцінених ЗКК;
- 2) обсяг видобування при ПР РКК – до 100 % оцінених як промислові ЗКК.

¹ тут і далі РКК – родовище корисних копалин.

² наприклад: Правила технической эксплуатации угольных и сланцевых шахт. – М.: Недра, 1976. – 303 с.

³ наприклад: Единые правила охраны недр при разработке месторождений твердых полезных ископаемых. – М.: Недра, 1987. – 60 с.

⁴ наприклад: Правила безпеки у вугільних шахтах. ДНАОП 1.1.30-1.01-00. – К.: Держнаглядохоронпраці, 2001. – 496 с.